

Oproti tomu nelze se přidati k obdobné námitce stížnosti, že i přečin podle § 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky jest promlčen a i výrok o tomto přečinu zmatečným podle § 281 čís. 9 písm. b) tr. ř. Nehledě k tomu, že stížnost nedbá toho, že přečin ten byl částečně spáchán teprve koncem 26. dubna 1925, a ponechává stranou, jaké důsledky dlužno vzhledem k ustanovení § 531 písm. c) tr. zák. pro promlčení přečinu § 14 čís. 5 zákona v prosinci 1924 spáchaného odvoditi ze spáchání téhož přečinu v dubnu 1925 a ze spáchání přestupku § 491 tr. zák. na jaře 1925 — bude-li obžalovaný tímto přestupkem uznán vinným neb alespoň bez právního omylu zjištěno, že se ho dopustil — jest nesprávnou námitka, že promlčení lhůta přečinu podle § 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky činí v tomto případě toliko tři měsíce. Neboť nezáleží na tom, že v této trestní věci bylo podle zásad vyplývajících z §§ 34, 35, 267 tr. zák. použito trestní sazby § 493 tr. zák. Podle § 532 (228) tr. zák. řídí se, aniž na tom záleží, které trestní sazby jest použiti na souhrn několika trestných činů reálně neb ideálně se sbíhajících, doba promlčení podle největšího trestu, který jest na ten který jednotlivý trestný čin v zákoně stanoven, a okolnost, že použitá trestní sazba § 493 tr. zák. nestanoví vedlejšího trestu na penězích, pro vyměření hlavního trestu neměnila ničeho na tom, že soud mohl podle poslední věty § 267 tr. zák. (viz poslední odstavec § 35 tr. zák.) vedle hlavního trestu na svobodě, uloženého podle § 493 tr. zák., uložiti pro sbíhající se přečin, stíhaný zákonem na ochranu republiky podle § 29 tohoto zákona, trest peněžitý až do 50.000 Kč. Proto dlužno souhlasiti s názorem nalézacího soudu, že přečin § 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, z něhož jest se obžalovanému ve dvojím směru zodpovídati, promlčen není, jelikož od spáchání ani prvního skutku, tomuto pojmu podřaděného, do prvního výsledku obžalovaného, přesněji do doby, kdy byl pro přečin ten k výsledku oběslán, rok neuplynul.

Čís. 2577.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

Násilným činem ve smyslu šu 1 odst. první zákona jest každý čin povahy objektivně násilné, sloužící jako prostředek ku překonání odporu nebo k vynucení rozhodnutí.

§ 15 čís. 3 zákona postihuje na rozdíl od § 9 tr. zákona trestem všeobecné podněcování k trestným činům individuálně neurčitým.

Ve stupnici výrazů: popuzování, podněcování a pobuřování značí pobuřování činnost nejsilnější (nejintenzivnější).

Podněcování k násilné změně demokraticko-republikánské formy Československé republiky ve formu útvaru sovětů (k přičlenění jí ke svazu sovětských republik) jest zločinem § 15 čís. 3, nikoliv jen přečinem § 14 čís. 1 zákona.

(Rozh. ze dne 9. prosince 1926, Zm I 101/26.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmatečné stížnosti státního zastupitelství do rozsudku zemského trest-

ního soudu v Praze ze dne 13. ledna 1926, pokud jím byl obžalovaný podle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn z obžaloby pro zločin podle § 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a věc vrátil zemskému trestnímu soudu v Praze, by ji znova projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Podle rozsudkového zjištění řečnil obžalovaný dne 2. října 1923 na prostranství před »Bezovkou« na Žižkově na veřejné schůzi lidu, svolané výkonným výborem komunistické strany československé, před 200 až 400 posluchači k ohlášenému programu »Proti katanské hrůzovládě v Maďarsku a proti připravované popravě«. Jak rozsudek dále zjišťuje, pronesl obžalovaný ve své řeči doslovné výroky: »Jest třeba zanechatí snů o demokracii a říci: Ať žije revoluce!«, dále: »Rozvoj československého národa jest možný jenom ve svazku sovětských republik.« V jakém duchu a směru obžalovaný mluvil a v jaké oblasti myšlenkové se pohyboval, vzal nalézací soud za prokázáno podle toho, že mluvil o vyburcování dělníků, o kriminále, šibenici, o krvi revoluce, o kotrarevoluci, o methodě zdolat nepřítele, o konečné pomstě a o tom, kdo bude konečně soudit. V takto zjištěném skutku obžalovaného spatřuje rozsudek pouze skutkovou podstatu přečinu podle § 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky. Skutkové podstatě zločinu podle § 15 čís. 3 zákona, pro který byla na obžalovaného podána obžaloba vedle onoho přečinu, nepodřadil nalézací soud jeho skutek podle rozsudkových důvodů proto, že jednak neměl mimo ony shora uvedené dva výroky dosti důkazu o tom, že obžalovaný mluvil doslovně tak, jak jest uvedeno v relaci a v poznámkách policejního koncipienta Dra Josefa Š-y, že mluvil zejména tak, jak uvádí obžaloba, jednak smysl zjištěných výroků není ani o sobě ani ve vzájemné spojitosti ani v souvislosti s ostatním smyslem řeči tak určitý, by se z něho dalo vyvozovati, že obžalovaný měl na mysli již určitější činnost, která by naplňovala zločin ve smyslu § 1 zákona na ochranu republiky, že tudíž chybí dostatečná konkrétnost. Zmateční stížnost státního zastupitelství namítá právem, že zjištěný čin obžalovaného bylo správně podřaditi skutkové podstatě zločinu podle § 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky. Připomenouti sluší, že číselně dovolává se stížnost důvodu zmatečnosti čís. 9 a) Šu 281 tr. ř., což by snadno mohlo vésti k domněnce, jakoby jejím cílem bylo dosíci, by obžalovaný byl oním zločinem uznán vinným v e d l e přečinu podle § 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky. Sledování tohoto cíle jevílo by se arci v rámci zrušovacího řízení nepřipustným. (Rozh. č. 2154 sb. n. s.) Než vedle některých obrátů, jichž používá stížnost již ve svých vývodech, dovoluje zejména její konečný návrh dosti bezpečně souditi, že státní zastupitelství domáhá se toho, by obžalovaný byl uznán vinným oním zločinem na místě přečinu, jehož skutkové podstatě podřaděn byl čin jeho napadeným rozsudkem, že tudíž zmateční stížnost uplatňuje vlastně důvod zmatku čís. 10 § 281 tr. ř. V tomto pojetí nelze jí upříti oprávnění.

Zmateční stížnost právem zdůrazňuje závěry samotného rozsudku, podle nichž jednak vedoucí myšlenkou řeči obžalovaného jest odpor

dělníků proti posavadní formě státu (republiky Československé) a to odpor násilný ve formě krvavé revoluce a účel řeči lze dobře stopovati jen směrem k násilí, jednak smysl výroků obžalovaného je ten, že je třeba i v Československé republice změnit formu státu z formy demokraticko-republikánské a to násilným způsobem na formu státního útvaru sovětů. Zmateční stížnost usuzuje v podstatě správně, že to, co podle rozsudku právě zde uvedeno, zakládá skutkovou podstatu zločinu podle § 15 čís. 3, nikoli pouhého přečinu podle § 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky, jelikož obžalovaný oběma svými výroky, rozsudkem doslovně zjištěnými, v souvislosti s celou svou ostatní řečí, jak je uvedena v rozsudku, a vzhledem na prostředí, v němž mluvil, podněcoval (veřejně) k násilné změně ústavy republiky zejména, pokud jde o samostatnost, jednotnost a demokraticko-republikánskou formu státu, tudíž ke zločinu podle § 1 zákona na ochranu republiky, ve kterémžto směru naň také podána byla obžaloba. V nedostatku přesných důkazů o tom, že obžalovaný mluvil doslovně tak, jak je uvedeno v relaci a v poznámkách Dra Š-y, nalézací soud neprávem spatřuje překážku, která by mu byla mohla brániti v podřadění výroků obžalovaného skutkové podstatě onoho zločinu. Sám rozsudek snaží se sice zjišťiti především doslov závadných výroků i celé řeči obžalovaného, v dalších svých úvahách klade však opět a to vším právem hlavně důraz na smysl oněch výroků a na ducha řeči obžalovaného, na její vedoucí myšlenku i účel a směr, kterým se řeč ta nesla. Ve všech těchto bodech je však řeč obžalovaného jako celek včetně oněch dvou rozsudkem doslovně zjištěných výroků jeho posuzována v rozsudkových závěrech, zdůrazňovaných zmateční stížností, způsobem poukazujícím i na skutkovou podstatu zločinu podle § 15 č. 3 zákona na ochranu republiky, tak výrazně, že stěží lze se dopátrati, proč nalézací soud při svém pozdějším rozboru činu obžalovaného s hlediska skutkové podstaty zločinu ono svoje vlastní posouzení činu toho nechal nepovšimnuto. Zejména i po právní stránce mohly a také měly ony rozsudkové závěry býti nalézacímu soudu vodítkem při řešení otázky, zda čin obžalovaného zakládá skutkovou podstatu onoho zločinu. Opodstatňujíť závěry ty již samy o sobě jednu ze stěžejních složek dotyčné skutkové podstaty, že totiž řeč obžalovaného vůbec a ony dva jeho rozsudkem doslovně zjištěné výroky zvlášť směřovaly ke změně ústavy republiky zejména, pokud jde o samostatnost a demokraticko-republikánskou formu státu. Rozsudkové důvody odmítají totiž především obhajobu obžalovaného, že měl na mysli jen hospodářské sblížení s Ruskem, nikoli přeměnu politickou, tak, že jeho výrok: »Rozvoj československého národa jest možný jenom ve svazku sovětských republik« přichází i s onoho hlediska, jež v té příčině zřejmě zaujímá rozsudek, v úvahu jako projev, směřující k tomu, by republika Československá byla přičleněna ke svazku sovětských republik. Je na biledni, že takovýto převrat, který by znamenal při nejmenším přičlenění republiky k jinému státu, pokud se týče státnímu útvaru spolkovému, ne-li dokonce její podrobení jinému státu, by se naprosto neobešel beze změny její nynější ústavy, zejména, pokud jde o posavadní její samostatnost a její dnešní

demokraticko republikánskou formu státní, proti níž mířily ostatně výroky obžalovaného i podle pozdějšího výslovného závěru rozsudkového. Neřešenou v rozsudku zůstává tudíž pouze otázka, zda směřovaly výroky obžalovaného a jeho řeč ku změně ústavy republiky také, pokud jde o její jednotnost. Naproti tomu nepřipouští ono posouzení v rozsudku nižších pochybností o tom, že obžalovaný i podle přesvědčení nalézacího soudu měl na mysli násilnou změnu ústavy, dokonce změnu cestou krvavé revoluce.

Zbývá tudíž řešiti jedinou další otázku, zda totiž obžalovaný svými výroky a svou řečí k pokusu o onu násilnou změnu ústavy podněcoval. Rozsudek sice této otázky výslovně a přímo nezodpovídá, než to, že v projevech obžalovaného spatřuje pobuřování, byť ve smyslu § 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky, dovoluje souditi, že při správném výkladu a právním rozboru oněch projevů ve smyslu shora nastíněném, byl by nalézací soud shledal jimi opodstatněným také pojem podněcování po rozumu § 15 čís. 3 zákona, to tím spíše, když ve stupnici výrazů, jichž používá zákon porůznu v rámci jednotlivých skutkových podstat, popuzování, podněcování a pobuřování, značí právě tento výraz činnost nejsilnější, nejintenzivnější. (Důvodová zpráva ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny, tisk č. 4021, Milota: Zákon na ochranu republiky, str. 57, 62 a rozh. č. 1571, 1592, 1859, 1874, 1916, 1922, 2127, 2181 sb. n. s., zejm. pak č. 2021 sb. n. s.). Na mylném výkladu zákona spočívá však též druhý důvod, který vedl podle rozsudkových důvodů nalézací soud k tomu, že čin obžalovaného nepodřadil skutkové podstatě zločinu podle § 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky. V dotýcných úvahách rozsudkových praví se sice k závěru, že není třeba snad nějaké individuality činu, což prý by bylo docela jinou trestnou činností. Touto trestnou činností je tu zřejmě míněno nedokonané svádění k činu trestnému ve smyslu §§ 9, 239 tr. zák. Než předchozí rozbor činu obžalovaného v rozsudku přímo nutká k úsudku, že nalézací soud přes onen theoreticky ovšem správný rozsudkový závěr posoudil smysl výroků obžalovaného způsobem právně pochybným též, pokud je v rozsudkových důvodech označován jako nedosti určitý, by se z něho dalo vyvozovati, že obžalovaný měl na mysli již nějakou činnost určitější, a pokud se tam zdůrazňuje, že chybí dostatečná konkrétnost. V § 1 zákona na ochranu republiky je řečeno zcela povšechně, že se zločinu úkladů o republiku dopouští, kdo se pokusí násilím změnit ústavu republiky. Pojem násilí vykládá (a to podle Miloty str. 119, i pro obor skutkové podstaty § 1) § 39 zákona pod čís. 1 v ten rozum, že jím je nejen skutečný čin násilný, nýbrž i nebezpečná vyhrůžka bezodkladným násilným činem. Při skutkové podstatě zločinu podle § 1, zejména podle jeho prvního odstavce, o který jde v daném souzeném případě, přichází arci podle povahy věci v úvahu především skutečný čin násilný, jímž rozuměti jest každý čin povahy objektivně násilné, sloužící jako prostředek ku překonání odporu nebo k vynucení rozhodnutí (Milota str. 120). Podřaditi výroky obžalovaného zákonnému pojmu podněcování k násilné změně ústavy republiky bylo tím spíše na místě, když podle jednoho z oněch rozsudkových závěrů,

zdůrazňovaných zmáteční stížností, vedoucí myšlenkou jeho řeči byl násilný odpor proti posavadní formě státu ve formě krvavé revoluce, neboť představa tohoto zjevu je přímo nemyslitelna bez současné představy páchání trestných činů, zahrnujících v sobě zejména též pojem násilí ve smyslu, přikládaném mu § 39 čís. 1 zákona. Postihuje pak § 15 zákona na ochranu republiky vůbec a pod čís. 3 zvláště trestem na rozdíl od § 9 tr. zák. všeobecné podněcování k trestným činům individuálně neurčitým (rozh. č. 1574, 1922, 2127 sb. n. s.). Jako zločin podle § 1 zákona na ochranu republiky byla však činnost, kterou měl obžalovaný na mysli, konkretisována s dostatečnou určitostí již tím, že podle výkladu jeho výroků v samotném rozsudku jejich smysl je ten, že je třeba i v Československé republice změnit násilným způsobem formu státu a formy demokraticko-republikánské, a že vedoucí myšlenkou jeho řeči byl násilný odpor proti posavadní formě státu ve formě krvavé revoluce.

Zmateční stížnost namítá proto právem, že s hlediska skutkových zjištění samotného rozsudku a jeho vlastních závěrů nelze o obžalovaném říci, že mu šlo o pouhé rušení obecného míru ve smyslu § 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky, nýbrž že jeho výroky přicházejí v úvahu jako podněcování k násilné změně ústavy republiky, tudíž ke zločinu podle § 1 téhož zákona, tedy jako zločin ve smyslu § 15 čís. 3. Podle rozhodovacích důvodů nevzal nalézací soud za prokázaný ani úmysl obžalovaného, že by totiž, jak se tamtéž dále praví, »byl věděl a se proto rozhodl působiti na představovou a citovou sféru posluchačů směrem, kde by již nebylo pouhé nebezpečí nálady a vynoření představ státu nebezpečných, nýbrž vybavení představ na akci, tedy na zevnější činnost na cestě podniku, změnit skutečně demokraticko-republikánskou formu Československého státu neb aspoň se o to pokusit.« Je však zjevné, že v tomto závěru zračí se jen důsledek onoho, jak shora dovedeno, právně mylného stanoviska, které před tím došlo v rozsudku výrazu větou, že smysl výroku obžalovaného není tak určitý, by se z něho dalo vyvozovati, že měl na mysli již činnost určitější, a že chybí dále dostatečná konkrétnost. Bylo proto zmáteční stížnosti vyhověti a zrušiti jako zmatečné podle čís. 10 § 281 tr. ř. jak výrok, jímž, jak podotknouti dlužno, při totožnosti skutku byl obžalovaný zbytečně sprostěn z obžaloby pro onen zločin, tak výrok, jímž byl uznán vinným přečinem podle § 14 čís. 1 zákona na ochranu republiky. Ve věci samé rozhodnutí nebylo však zrušovacímu soudu možno, neboť, jak je patrné již z hořejších úvah, v rozsudku a v jeho rozhodovacích důvodech nejsou při nejmenším zcela bezpečně zjištěny některé skutečnosti, které by při správném použití zákona nálezu zejména po stránce subjektivní za základ položití bylo. Nezbýlo tudíž než odkázati věc podle § 288 čís. 3 tr. ř. na soud první stolice k novému projednání a rozhodnutí.

Čís. 2578.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).